

راهکارهای آموزش احترام به بزرگترها با تاکید به رفتار سلام کردن در دانش آموزان ابتدایی

میثم منصوری^۱، مصعب منصوری^۲، محمود منصوری^۳، الهام منصوری^۴

^۱کارشناسی ادبیات فارسی، دانشگاه آزاد نیکشهر و آموزش و پرورش زهک (نویسنده مسئول)

^۲کارشناسی ارشد فلسفه آموزش و پرورش، دانشگاه پیام نور خوی و اداره کل آموزش و پرورش سیستان و بلوچستان

^۳کارشناسی ارشد زبان و ادبیات فارسی، دانشگاه پیام نور جیرفت و آموزش و پرورش زهک

^۴کارشناسی ارشد زبان و ادبیات فارسی دانشگاه زابل، آموزش و پرورش زهک

چکیده

آنچه امروزه در فضای واقعی و مجازی به کثرت مشاهده می شود خلاء احترام به بزرگترها و کمک و همکاری با آنها در فعالیت های خانه و مدرسه است که حلقه گمشده و پشتیبانی این رفتار، سلام کردن به والدین و اولیای مدرسه می باشد. از سنین نخستین باید کودکان را به تدریج به موضوع احترام به بزرگترها و همکاری و مشارکت با آنها تشویق نماییم بسیار مشاهده شده است که بعضی از دانش آموزان همچنان به احترام به بزرگترها و مشارکت و همکاری با آنها اصرار دارند که این نشان از الگوگیری آنها از خانواده است که اگر مورد تشویق و تاکید و سنجش رفتار مستمر در خانواده قرار گیرد، بیشتر تمایل به این رفتار دارند از طرف دیگر لازم است اولیا و مربیان همواره در عملکرد خود ثابت قدم بوده و شخصیتی عاطفی منطقی و محبوب داشته باشند، تا اثرگذاری آنها در ایجاد عادات خوب همچون سلام کردن و مشارکت در فعالیت ها در گذر زمان در کودک ایجاد و تثبیت گردد. یادگیری فرآیندی و اهمیت دادن به موضوع احترام به بزرگترها همراه با تجارب خوشایند در کودکان می تواند علاقه مندی و عادت به سلام کردن و احترام گذاشتن و همکاری در فعالیتهای منزل و مدرسه را تقویت نماید و پرورش و نهادینه نمودن تفکر احترام به بزرگترها و تحریک احساسات با استفاده از مدل گروه بندی دانش آموزان و استفاده از روش گروه همیار و تشویق دانش آموزان از تجربیات و خاطرات برتر خود در احترام بزرگترها و مشارکت در امورات منزل و مدرسه صحبت می نمایند و اعلام گروه های برتر در این خصوص انجام شود.

واژه های کلیدی: احترام، سلام کردن، رفتار، دانش آموزان

مقدمه

احترام به بزرگترها در دین مبین اسلام تاکید فراوانی شده است خداوند باری تعالی در آیات متعددی به این مسئله اشاره می نمایند که معروف ترین آیه شریف، آیه شماره ۱۵ سوره احناف که خداوند باری تعالی می فرماید: ((وَوَصَّيْنَا الْإِنْسَانَ بِوَالِدَيْهِ إِحْسَانًا ۚ حَمَلَتْهُ أُمُّهُ كُرْهًا وَوَضَعَتْهُ كُرْهًا ۚ وَحَمَلُهُ وَفِصَالُهُ ثَلَاثُونَ شَهْرًا ۚ حَتَّىٰ إِذَا بَلَغَ أَشُدَّهُ وَبَلَغَ أَرْبَعِينَ سَنًا قَالَ رَبِّ أَوْزِعْنِي أَنْ أَشْكُرَ نِعْمَتَكَ الَّتِي أَنْعَمْتَ عَلَيَّ وَعَلَىٰ وَالِدَيَّ وَأَنْ أَعْمَلَ صَالِحًا تَرْضَاهُ وَأَصْلِحْ لِي فِي ذُرِّيَّتِي ۚ إِنِّي تُبْتُ إِلَيْكَ وَإِنِّي مِنَ الْمُسْلِمِينَ

((ما به انسان توصیه کردیم که به پدر و مادرش نیکی کند، مادرش او را با ناراحتی حمل می کند و با ناراحتی بر زمین می گذارد؛ و دوران حمل و از شیر بازگرفتنش سی ماه است؛ تا زمانی که به کمال قدرت و رشد برسد و به چهل سالگی بالغ گردد می گوید: «پروردگارا! مرا توفیق ده تا شکر نعمتی را که به من و پدر و مادرم دادی بجا آورم و کار شایسته ای انجام دهم که از آن خشنود باشی، و فرزندان مرا صالح گردان؛ من به سوی تو بازمی گردم و توبه می کنم، و من از مسلمانانم!..

اهمیت رفتار سلام کردن هم همین اندازه در دین مبین اسلام مهم و مورد توجه است که سلام یکی از نامهای خداوند جل جلاله والاکرام میباشد که در قرآن کریم در آیه ۵۶ سوره احزاب با این مضمون «إِنَّ اللَّهَ وَمَلَائِكَتَهُ يُصَلُّونَ عَلَى النَّبِيِّ يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا صَلُّوا عَلَيْهِ وَسَلِّمُوا تَسْلِيمًا» سلام به معنای تسلیم شدن است. سلام از نامهای خداوند است، «سلام مومن المهمین العزیز الجبار المتکبر» به آن اشاره شده است و احترام به بزرگترها و سلام نمودن بسیار بسیار مورد توجه و اهمیت بوده که در حدیثی از مولا علی (ع) می فرماید ((سلام کردن ۷۰ ثواب دارد ۶۹ ثواب آن برای فردی که سلام می کند و یک ثواب آن برای کسی که جواب سلام را می دهد)) بحارالانوار جلد ۷۵ صفحه ۱۲۰ باب ۲۰. در این حدیث نیز اهمیت تقدم بر احترام بزرگترها مورد تاکید حضرت علی (ع) و اولیای الهی بوده است.

همکاری و مشارکت با اولیا مدرسه و منزل نیز همسو و هم سنگ با رفتار سلام کردن و احترام بزرگترها در دین مبین اسلام مورد توجه قرار گرفته است به طوری که در آیه ۲۳ سوره مبارکه اسرا نیز به این موضوع تاکید و اشاره شده است. اگرچه همه ما از رسانه های جمعی و گروهی و نهادهای فرهنگی سعی داریم نسبت به شکوفایی غریزه ذاتی احترام به بزرگترها و پدر و مادر و ترویج فرهنگ تعامل و مشارکت در امورات مدرسه و منزل و کمک به والدین فرهنگ سازی نمایند، اما مدرسه به عنوان مهمترین نهاد فرهنگی و اجتماعی نقش مهمی در این فرهنگ سازی دارد و تعامل بین خانواده و مدرسه و سنجش این رفتار می تواند کمک بزرگی به این هدف نماید.

اولین گام در ترویج فرهنگ احترام به بزرگترها و مشارکت در امورات منزل و مدرسه واژه ((سلام)) است. اگر در خانواده پدر و مادر از واژه سلام نسبت به یکدیگر استفاده نمایند و در امورات منزل با یکدیگر کمک و همیاری نمایند و همچنین هر یک از زوجین در مراجعت به منزل پدر با حرمت گذاری به والدین خود در انجام امورات کمک و یاری نمایند یا بخشی از مسئولیت های منزل پدری خود را پذیرش کنند می تواند گام بزرگی در تربیت و توجه به فرهنگ همکاری با والدین و سلام کردن و احترام بزرگترها را ایجاد نماید.

آموزش و پرورش نیز از مراحل اولیه پیش دبستانی و دوران ابتدایی با تهیه انواع جزوه ها و درس های تعیین شده و امورات پرورشی و فرهنگی سعی در نهادینه نمودن احترام به بزرگترها و مشارکت در فعالیت های مدرسه و منزل دارد که نظارت مستمر بر این رفتارها در منزل و مدرسه موجب تکرار اعمال و نفوذ در شخصیت کودک می شود.

(از این رو تحول اخلاقی در دوران کودکی را می توان به عنوان یکی از عوامل مهم اجتماعی شدن در نظر گرفت. اعمال اخلاقی که در بزرگسالی از افراد سر میزند ناشی از هویت اخلاقی است که در کودکی شکل می گیرد. بنابراین امروزه در مدارس نکته قابل توجه پرورش حساسیت های اخلاقی در کودکان است. حساسیت اخلاقی توانایی تشخیص مشکلات اخلاقی و درک و فهم نتایج اخلاقی تصمیمات اتخاذ شده است.) (کهریزه، رضاییان فرجی و زندی پور ۱۳۹۷).

لذا در دوره دبستان مدرسه نقش مهمی در تثبیت و آموزش این رفتار برعهده دارد و از همان روزهای اولیه حضور در مدرسه برای این رفتار ((احترام به بزرگترها سلام کردن و کمک در فعالیت های مدرسه)) مورد آموزش و سنجش قرار می گیرد.

سلام کردن و احترام به بزرگترها و کمک آنها در منزل یکی از شایسته ترین و ضروری ترین کارهایی است که باید در بین همه دانش آموزان کشور نهادینه شود. احترام به بزرگترها و سلام کردن اصلی ترین و پایه ی همه رفتارهای تربیتی از کودکی تا کهنسالی در کشور می باشد و هیچ ابزاری در فرهنگ اصیل ایرانی اسلامی در تربیت شخصی و اجتماعی فرد نمی تواند جای احترام به بزرگترها و سلام کردن و همکاری و کمک به آنها را بگیرد سلام کردن تنها ترین رفتار است که می تواند تربیت دوقطبی هم بود شخصیتی و هم بعد اجتماعی فرد را تحت پوشش قرار داده و تقویت نماید.

یعنی اگر ما بتوانیم رفتار احترام به بزرگترها و سلام کردن را در دانش آموز تقویت و تثبیت نماییم ضمن تربیت شخصیت وی می توانیم تربیت اجتماعی و فرهنگ جامعه را نیز ارتقاء دهیم.

بیان مساله

فضای مجازی کنونی که خواسته یا ناخواسته اکثریت غالب دانش آموزان در آن حضور دارند، فضایی سراسر تناقضات بوده و اگر نتوان کودکان را کنترل، راهبری و نهایتاً واکسینه نمود قطعاً در آینده جامعه ای خواهیم داشت که شرایط مکارم اخلاقی به مراتب بدتر از چیزی است که هم اکنون مشاهده می شود.

(جهانی شدن موجب ایجاد بسیاری از چالش ها برای نوجوانان شده است. افزایش ارتباطات بین فردی، تغییرات سریع فناوری و حجم عظیمی از اطلاعات عواملی هستند که به ایجاد تغییرات واقعاً چشمگیر روحی و روانی کودک کمک می کند و تعلیم و تربیت تنها راه پاسخگو به این چالشها و تغییرات است.) گرونیو ۲۰۱۳، نگا و همکاران ۲۰۱۹.

فرهنگ سازمانی از اساسی ترین زمینه های تغییر و تحول در محیط مدرسه است. مهمترین عاملی که دانش آموزان در دوران آموزش از آن تاثیر می پذیرند فرهنگ حاکم بر آن مدرسه است. اگر فرهنگ مدرسه اخلاق، ادب و احترام به همدیگر را تقویت کند و از آن حمایت کند و برنامه های فرهنگی در این زمینه اجرا نماید مطمئناً دانش آموزان نیز مفاهیم اخلاقی زیادی از این برنامه یاد خواهند گرفت و اینها موجب تقویت اخلاق و ادب در دانش آموزان می شود.

بنابراین ایجاد اصلاحات بنیادین به منظور تغییر در نگرش دانش آموزان نسبت به مناسک جاری در فرهنگ مدرسه به ویژه سلام کردن و احترام به بزرگترها می تواند زمینه ساز تحولات اساسی در شخصیت سازی دانش آموز باشد و حتی در حرکت به سوی سایر فضایل اخلاقی دانش آموز نیز تاثیر گذار بوده و کمک نماید.

متصدیان آموزش و پرورش در مورد افزایش گزارش خشونت و رفتارهای ضداجتماعی و بی احترامی در مدارس اظهار نگرانی می کنند. در دو دهه گذشته کنترل دانش آموزان مورد توجه شدید مدیران مدارس و شهروندان بوده است. عدم توانایی کنترل شایسته دانش آموزان عامل اصلی نارضایتی بسیاری از معلمان و جزء سه دغدغه اصلی مدارس دولتی رتبه بندی شده است. بد رفتاری برخی دانش آموزان آن قدر جدی است که مشکلات زیادی برای معلمان و مسئولان مدرسه به بار می آورند (شیربگی، غالمی و بساطی، ۲۲۷۱).

خلا خود باوری و کمبود اعتماد به نفس ناشی از فقر فرهنگی و اقتصادی مهمترین علت عدم احترام به بزرگترها و سلام کردن و نهایتاً نبود شخصیت در دانش آموز است با تکیه بر فرهنگ غنی ایرانی و اسلامی می توان مانع حملات فرهنگی شده تا جنگ نرم دشمن که مورد تاکید مقام معظم رهبری (مدظله العالی) است، نتواند کاری را از پیش ببرد.

پیروزی انقلاب اسلامی ایران، اساس نظام سلطه را به چالش کشاند. چنانچه «دانیل پاتیس» رئیس انستیتوی پژوهش های سیاست خارجی آمریکا، در سمیناری در پاییز سال ۱۳۸۰ در شهر استانبول ترکیه گفت: «ما تا ده سال حساسیت خاصی نسبت به اسلام نداشتیم؛ اما امروز این طور نیست و همه ما نسبت به این پدیده جدید در ایران، باید با حساسیت بیشتری برخورد کنیم، امروز مسلمانان به ایران نظر دارند و از آن الگو برداری می کنند! امروز ایران برای مسلمانان به مثابه یک آزمایشگاه است. اگر این تجربه موفق شود، جسارت مسلمانان کشورهای دیگر هم بیشتر خواهد شد» (رک: مجله ۱۵ خرداد، شماره صفر، دی ماه ۸۰)

آمار جالب دیگری که می‌تواند اهمیت سرمایه‌گذاری برای نفوذ در جامعه ایران از نظر مقامات آمریکایی را نشان دهد این است که از میان ۶۸۰/۲۷۷ میلیون دلاری که «هیأت رئیسه پخش برنامه» برای نفوذ از طریق شبکه‌های ماهواره‌ای و رادیویی خود خرج کرده، ۲۰۷/۳۰ میلیون دلار برای دو شبکه‌ای هزینه شده که اصلی‌ترین و چه بسا تنها هدف آن‌ها جوانان ایرانی و خانواده هستند. این یعنی بیش از ۱۰،۸ درصد از بودجه سال آمریکا برای نفوذ در جامعه ایران صرفاً با هدف حرمت شکنی ساختاری هزینه شده است.

- رسانه های مجازی که مهمترین عامل جنگ نرم هستند و به شدت مورد توجه دشمنان ایران اسلامی قرار گرفته اند.
 - هدف اول سست کردن بنیاد خانواده
 - هدف دوم سست کردن ایمان و عقیده ایرانیان
 - گروهک منافقین مسئول از هم پاشاندن بنیاد خانواده با بودجه میلیون دلاری آمریکا است
 - مجموعه شبکه ها ی جم
 - آمار توهین ها و طنز پردازی ها در فضای مجازی با هدف حرمت شکنی و از بین بردن حرمت بزرگترها
- ضرورت جهاد تبیین رهبر معظم انقلاب را در این مساله به وضوح می بینیم.
- از آنجایی که یکی از ابتدایی ترین اصول فرهنگی و آداب هر فرد در هر جامعه ای سلام کردن می باشد در ابتدای سال تحصیلی پی بردم که دانش آموزان مشکلات زیر را دارند.
۱. عدم سلام کردن و احترام در حین ورود به مدرسه به یکدیگر
 ۲. عدم سلام کردن و احترام به معلم در حین ورود به کلاس درس
 ۳. عدم احترام به مدیر و سلام کردن به مدیر
 ۴. بی تفاوت بودن نسبت به فعالیت های مدیر در حین انجام امورات مدرسه و عدم همکاری با مدیر
 ۵. عدم همکاری با سایر معلمان در انجام امورات مدرسه
 ۶. عدم سلام کردن و احترام به معلمان سایر کلاس ها
 ۷. گلایه مندی اولیا از بی توجهی و عدم احترام کافی به آنها، بعضی از اولیا اقرار نمودند که دانش آموزان در منزل هم بعد از ورود به خانه رفتار سلام کردن را به کلی فراموش کرده یا اصلاً عادت به این رفتار ندارند.
- گلایه هایی از عدم پیروی از سخنان پدر و مادر و عدم احترام و حرمت گذاری به آنها و عدم همکاری و کمک به پدر و مادر در فعالیتهای منزل در کلام اولیا دیده می شد.
- لذا از همه همکاران در جلسه شورای معلمان خواستم که به من کمک کنند و تصمیم به این اقدام پژوهی را گرفتم و با کمک گرفتن از اولیا و دانش آموزان و همکاری مدیر محترم و با مطالعه و تحقیق در این زمینه بتوانیم با یافتن راهکارهای علمی و عملی و ابتکاری و اجرای آن دانش آموزان را به یادگیری رفتار احترام بزرگترها با محوریت سلام کردن علاقمند کنیم. چرا که اگر امروز نتوانیم در مقابل این هجمه فرهنگی مقابله کنیم نباید فردا انتظار داشته باشیم کودکان ما به قانون احترام بگذارند، نظم و انضباط را رعایت کنند و لذا تصمیم به انجام این اقدام پژوهی تحت این عنوان که چگونه بتوانیم رفتار احترام به بزرگترها را در دانش آموزان تثبیت کنیم گرفته شد.

روش های جمع آوری اطلاعات

بعد از رویت این مسئله شروع به جمع آوری شواهد نمودند تا مشکل عدم احترام به بزرگترها و کمک در فعالیت های خانه و مدرسه را برطرف نمایم. پرسشنامه رفتاری عملکردی با محوریت سلام کردن و احترام به بزرگترها و کمک به آنها در ۵ شاخص تهیه و در اختیار اولیا و معلمان قرار دادم.

شرح پرسش نامه :

سنجش و ارزشیابی مستمر عملکردی - اخلاقی احترام به بزرگترها

برای بهره گیری از سنجش و ارزشیابی در جهت تقویت رفتارهای مثبت و حذف رفتارهای ناهنجار و با هدف بهره مندی از سنجش و ارزشیابی مستمر در جهت نزدیکی هر چه بیشتر خانواده و مدرسه و نهادینه نمودن اخلاق حسنه احترام به بزرگترها در منزل و مدرسه و تثبیت آن و در اجرای ساحت تربیت اجتماعی سند تحول بنیادین و نهایت استفاده از سنجش و ارزشیابی در کاهش آسیب های اجتماعی از طریق سنجش عملکردی ، رفتاری و اخلاقی دانش آموزان به شرح ذیل تهیه و اجرا شد.

شیوه اجرا:

در این روش به هر دانش آموز ۱۰۰ امتیاز در هر ماه تعلق می گیرد و دانش آموز سعی می نماید نسبت به رفتارها و عملکرد در مدرسه و منزل کنترل داشته و به ازای هر عملکرد منفی در مدرسه و خانه یک امتیاز از مجموع امتیازات وی به وسیله اولیا و معلمان کسر می گردد.

۱۰۰ امتیاز در کل در اختیار دانش آموز قرار می گیرد.

۲۵ امتیاز توسط مدیر

۲۵ امتیاز توسط معلم مربوطه

۲۵ امتیاز مربی یا معاون پرورشی

۲۵ امتیاز ولی دانش آموز

اهداف:

ارزشیابی اخلاق پایدار و نهادینه نمودن آن

مستمر بودن ارزیابی بین مدرسه و خانه از طریق سنجش مستمر

تثبیت فضایل اخلاقی از طریق سنجش و ارزشیابی مستمر عملکردی رفتاری

ارزنگذاری رفتار های مثبت

کسر امتیاز در قبال رفتار های خارج از شان

اطلاع اولیا از شرایط کودک در مدرسه از طریق ارزشیابی و سنجش مستمر

شاخص های ارزیابی بر اساس ۵ محور تعیین شده و مجموع رفتار های مثبت را در منزل و مدرسه بدین شرح تعریف می نماید:

شاخص اول : ارزشیابی عملکرد از حضور به موقع و رعایت نظم و انضباط و پوشش متعارف اسلامی

- سنجش رفتار حضور به موقع دانش آموز در مدرسه سنجش رفتار از طریق حضور به موقع در منزل بعد از تعطیلی مدرسه

- ارزشیابی عملکرد از طریق قرار دادن لباسها و وسایل مدرسه در اتاق و نظم در منزل .

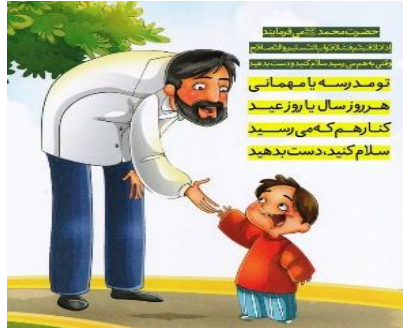
- ارزشیابی عملکرد از طریق نظم در کلاس درس و منزل رعایت پوشش متعارف در مدرسه و منزل و محیط اجتماعی

شکل تصویری مخصوص اولیاء کم سواد یا بیسواد:

شاخص دوم : ارزشیابی و سنجش رفتار احترام به بزرگترها و سلام کردن

- سنجش و ارزشیابی عملکرد از طریق سلام کردن به همکلاسی ها سلام کردن به معلم و کارکنان مدرسه
 - سنجش مستمر عملکرد سلام نمودن به بزرگترها در منزل
 - سنجش مستمر احترام به اولیا در منزل
- شکل تصویری مخصوص اولیاء کم سواد یا بیسواد:

شاخص سوم : ارزشیابی عملکرد از طریق سنجش حسن خلق ، صداقت و کمک به والدین در کارهای منزل و....

- سنجش عملکردی کمک به همکلاسی ها در انجام فعالیت های گروهی
 - سنجش کمک به والدین در کارهای منزل
 - سنجش رفتاری کمک به همکلاسی در کارهای گروهی
 - سنجش رعایت اخلاق نیک
 - سنجش میزان رعایت عفت کلام و استفاده از سخنان خوب و نیکو در مدرسه
 - سنجش میزان رعایت عفت کلام و استفاده از سخنان خوب و نیکو در منزل
 - صداقت در گفتار و عملکرد در منزل و مدرسه
- شکل تصویری مخصوص اولیاء کم سواد یا بیسواد:

شاخص چهارم : سنجش و ارزشیابی میزان همکاری در فعالیت های اجتماعی و مدرسه

- سنجش میزان همکاری و کمک به مدیر مدرسه
 - سنجش میزان کمک و همکاری با معلم در اداره کلاس
 - ارزشیابی میزان کمک و همکاری با مربیان پرورشی
 - ارزیابی میزان عملکرد در رعایت نظافت در مدرسه
 - سنجش میزان همکاری در اداره کتابخانه نمازخانه و..
- شکل تصویری مخصوص اولیاء کم سواد یا بیسواد:

سنجش و ارزشیابی میزان انجام فعالیت های پرورشی و شرکت در مراسمات مذهبی و دینی

- کنترل رفتار و سنجش دانش آموز در میزان پایبندی به شرکت در نماز در منزل
- کنترل رفتار و سنجش دانش آموز در میزان پایبندی به شرکت در نماز در مدرسه
- کنترل رفتار و سنجش دانش آموز در میزان پایبندی به شرکت در تلاوت قرآن در مدرسه
- کنترل رفتار و سنجش دانش آموز در میزان پایبندی به شرکت در تلاوت قرآن در منزل
- سنجش رفتار دانش آموز در میزان علاقه به شرکت در نمازهای جماعت در منزل
- سنجش رفتار دانش آموز در میزان علاقه به شرکت در نمازهای جماعت در مدرسه

شکل تصویری مخصوص اولیاء کم سواد یا بیسواد:

سنجش رفتاری را با تهیه نمون برگ ها با شاخص های فوق و جمع آوری آنها و سپس جمع بندی امتیازات نفرات برتر ماهانه را مشخص و از آنها تقدیر نمود.

دانش آموزانی که حد نصاب زیر امتیاز ۴۰ را کسب می کنند شناسایی و با ارتباط گیری با اولیا و استفاده از روش های اصلاح عملکردی نسبت به اصلاح رفتار آنها اقدام کنیم.

با توجه به شرایط کم سواد و یا بیسواد اولیاء و همچنین کاهش زمان در امتیاز دهی شاخص ها از اشکال معروف مجازی استفاده تا هم ارتباطی بین فضای مجازی و واقعی ایجاد و هم کار برای امتیاز دهی اولیاء راحت تر باشد.

اشکال تعریف شده از کمترین امتیاز تا بالاترین امتیاز بدین شرح می باشد.

با تعدادی از اولیا جلسه برگزار و در این موضوع و چگونگی تکمیل پرسشنامه صحبت شد با استقبال بی نظیری از این موضوع نمودند و دائماً با یادآوری خاطرات از کاهش میزان احترام به بزرگترها و عدم همکاری در امورات منزل گلایه مند بودند.

بعد از بررسی های مختلف مشخص شد عدم توجه به مقوله احترام بزرگترها و همکاری در امورات منزل و مدرسه در برنامه های تربیتی مدرسه و محیط زندگی به دلایل زیر می باشد:

نداشتن الگوی مناسب و عدم معرفی الگوهای قابل لمس برای دانش آموزان
عدم توجه و آشنایی به موضوع
توسل به زور و اجبار برای سلام دادن و احترام گذاشتن بدون بیان اهمیت و شرح موضوع .
بعد از انجام گفتگوهای مختلف و تکمیل پرسشنامه و دریافت بازخوردهای اولیاء راهکارهای زیر پیشنهاد شد:
معرفی الگوهای دینی و ملی که برای دانش آموزان نسل جدید قابل درک باشند.
اهمیت به سلام دادن و احترام به بزرگترها در مدرسه و کلاس های درس و معلمان .
استفاده از روش های متنوع در معرفی این موضوع.
تبلیغات دیداری و نصب پوستر ها و تراکت ها و اشعار دینی با موضوع سلام کردن واحترام به بزرگترها در حیات و کلاس های درس.

تقسیم مسئولیت نظارت به دانش آموزان و ارزشیابی این رفتار توسط خودشان.
استفاده از آیات و احادیث و روایات در مدرسه و کلاس های درس.
تمرین خودباوری و اعتماد به نفس با تعریف از داشته ها و فرهنگ بومی و کهن
برگزاری مسابقه شعر خوانی و قصه گویی و اهدای جوایز به افراد برتر
عدم توسل به زور در این مسئله
با مطالعه کتب مقالات و مجلات مرتبط با این موضوع و بررسی وبلاگ ها و وب سایت های گوناگون اکثر راه حل ها حل معضل
اجتماعی عدم احترام به بزرگترها را به شرح ذیل معرفی نموده بودند:

۱. به کارگیری از روش محبت.

۲. استفاده از روش الگوی .

۳. روش تذکر .

۴. نقل یا نمایشی .

۵. قصه ها و خاطره ها.

۶.نشویق تشویق و تشویق

در ارتباط با موضوع احترام بزرگترها تصمیم گرفتیم از طریق مصاحبه مشاهده و مطالعه کتب و مقالات مرتبط با موضوع
احترام به بزرگترها جلسات با اولیا و همکاران و مدیر مدرسه و خود دانش آموزان برگزار تا اطلاعات کافی را در این زمینه
کسب کنیم و پس از بررسی دلایل مشکل ، راه حل های عملی و ابتکاری به دست آوردیم:

هیچ وقت برای تربیت کودکان برای احترام به بزرگترها دیر نشده است و معلمان خود بهترین الگو در این مورد می باشد.
یکی از بهترین راههای حل این مسئله پردازش و انگیزش و تحریک فطرت و ذات دانش آموز است که احترام به بزرگترها و
والدین در نهاد و سرشت بشر نهاده شده است.

احساس سپاسگزاری ستایشگری خداوند به دلیل دادن نعمتهای چون چشم و گوش و... پدر و مادر، آسمان، زمین ستاره ها
و...و وقتی ما بتوانیم با یک زبانی که بچه بفهمد مطالب را بیان کنیم گام اول را محکم برداشته ایم.

در مورد زیبایی شناسی انسان که در ساحت های شش گانه تعلیم و تربیت سند تحول بنیادین نیز به آن اشاره شده است.
اگر دانش آموز بتواند به نعمتهای خداوند توجه کند آنها را زیبا بشناسد، قطعاً به آنها احترام هم خواهد گذاشت مثلاً بتوانیم
به خلقت موجودات و زحماتی که به پدر و مادرهایشان برای بزرگ کردن آنها کشیده اند اشاره کنیم و با نمایش فیلم ذهن
کودک را باز کنیم که از زمان پیدایش تا جوانی و میانسالی چقدر مدیون تلاشهای اولیاء است که می تواند حس احترام گذاری
دانش آموز را برانگیزد. و همچنین بیان رابطه مستقیم احترام گذاشتن و مورد احترام قرار گرفتن.

دلیل انتخاب این است موضوع این بود که یکی از مهمترین اهداف تعلیم و تربیت در کشور ما و از اولین ترین اهداف تربیت دینی و اعتقادی ما احترام به بزرگترها و سلام کردن و کمک به آنهاست. از طرف دیگر احترام یکی از مفاهیم نیرومند در روابط بین افراد است. ونگواگیوبکه، هنریچ و اکلوف، احترام را "نگرش شخص نسبت به افراد دیگر" تعریف میکنند. احترام در انسان و روابط آنها با دیگران و خود تأثیر اساسی دارد در آینده دانش آموزان دارد. تقویت این رفتار در کودکی موجب ملکه شدن آن و در بزرگسالی و اشاعه این فرهنگ در اجتماع و انتقال بین نسل خواهد شد.

ضرورت و اهمیت پژوهش

هدف من در این تحقیق افزایش رغبت و انگیزه دانش آموزان و تحریک آنها به رفتار احترام گذاشتن به بزرگترها و سلام کردن است و می خواهم به دانش آموزان خود کمک کنم در مقابل همه های فرهنگی فضای مجازی در تخریب خانواده و تخریب حرمت گذاری ها قدرتمند شده و مقابله نمایند. اطلاعاتی که از طریق پرسشنامه پس از آوردن نشان می دهد که : همه اولیا از موضوع کم شدن حرمت ها گلایه مندند. از نظارت و کنترل فرآیند مهم احترام گذاشتن و کمک کردن به اولیا در منزل راضی و خورسند بودند. همه ی خانواده ها و معلمان علت اصلی بی احترامی ها و کم شدن حرمت خانواده و بزرگترها را موضوع فضای مجازی می دانستند. ارتباط مستمر بین منزل و مدرسه می تواند در تثبیت فرایند و نهادینه شدن آن کمک کند . سلام کردند به عنوان پیشانی احترام به بزرگترها نقش مهم و اساسی در ترویج احترام و حفظ حریم خانواده در اجتماع را دارد . بی تفاوت بودن به اطراف رویدادهای پیرامونی یکی از موانع عدم سلام کردن و احترام به بزرگترها ست . عدم اعتماد به نفس و شخصیت وابسته و عدم توانایی در حل مسأله از مهمترین خلاء های روانی کودکان در کاهش رفتار بود. نداشتن الگوی مناسب رفتاری و معرفی الگوهای دینی و ملی که حرمت خانواده و بزرگترها را حفظ می کردند. نتایج مصاحبه های صورت گرفته نشان داد: که عوامل عدم احترام به بزرگترها در دو بخش ۱-عوامل مدرسه ای

توجیه اخلاقی: دانش آموزان مدرسه شهید پیری نسبت به موضوع توجیه نشده بودند.

کنترل شرایط مدرسه: در مدرسه ابتدایی شهید پیری شرایطی حاکم بود که مساله احترام به بزرگترها دغدغه اخلاقی دانش آموزان نبود.

ادب و احترام حاکم در مدرسه شهید پیری شرایط مطلوبی نداشت.

تبلیغات تصویری و فرهنگی مدرسه به دلیل نبود مربی پرورشی چه در زمینه احترام به بزرگترها و چه در زمینه سایر مسائل رفتاری ضعیف بود

موضوع احترام به بزرگترها نه در مدرسه آموزش داده شده بود و نه نظارتی بر رفتار دانش آموزان صورت می گرفت.

نبود توجه به موضوع : کلا به رفتارهای تربیتی توجهی نشده بود.

عوامل خانوادگی

جلسات انجمن اولیا و مربیان بدون هدف برگزار می شد.

فرهنگ بومی روستا و محیط زدگی و هضم در شرایط روزمره دانش آموزان

تربیت شخصی دانش آموز و خانواده های بد سرپرست هم بیشترین مشکل را در موضوع مذکور داشتند.

جدول شماره ۱ : عوامل موثر بر احترام گذاشتن به دیگران

جزئیات	کلیات	
توجیه اخلاقی	عوامل مدرسه ای	عوامل موثر بر احترام گذاشتن دانش آموزان
کنترل شرایط مدرسه		
ادب و احترام حاکم در مدرسه		
تبلیغات تصویری کلاس و مدرسه		
آموزش و نظارت		
نبود توجه به موضوع		
جلسات توجیهی با والدین	عوامل خانوادگی	
فرهنگ بومی روستا		
نوع شخصیت خانوادگی دانش آموز		

راه حل های انتخابی

۱. استفاده از اشکال مصور و طرح دار برای تکمیل پرسش نامه های اولیاء بیسواد یا کم سواد.
۲. آموزش مستمر به خانواده ها ی افراد برای حرمت گذاری به بزرگترها.
۳. ارائه احادیث، آیات و روایات با موضوع سلام نمودن در قالب برگه های کوچک قابل حمل.
۴. بخش فیلم با موضوع احترام گذاشتن و همکاری کودکان در منزل و مدرسه.
۵. اجرا سرود هایی با موضوعات پدر و مادر و سلام کردن .
۶. برگزاری جشنواره خانواده با حضور پدر و مادر خانواده در مدرسه.
۷. برگزاری مسابقه نقاشی و انشاء نویسی با موضوع احترام به بزرگتر .
۸. برگزاری مسابقه قصه نویسی با موضوع سلام کردن.
۹. اهداء جوایز به دانش آموزان برتر که در سنجش رفتاری سلام کردن و کمک به اولیاء امتیاز آورده اند .
۱۰. تقویت خود باوری و افزایش اعتماد به نفس دانش آموز.
۱۱. پرورش ریشه های فطری و احساسات مذهبی بچه ها برای احترام به بزرگترها
۱۲. احترام به معلم و خواندن آیه ی معروف ((و وصینا الانسان به والدین احسانا)) در هنگام ورود معلم به کلاس درس.
۱۳. استفاده از روش همیار (گروهی) و پی بردن به علت عدم حرمت گذاری ها
۱۴. تشکیل جلسه آموزشی و تربیتی ویژه اولیاء
۱۵. بیان داستان ها و قصه هایی با موضوعیت احترام به بزرگترها و سلام کردن و معرفی افراد محبوب در این زمینه
۱۶. استفاده مکرر از تشویق خصوصاً در رفتار سلام کردن

۱۷. اختصاص ۱۰ یا ۱۵ دقیقه از زنگ های قرآن، هدیه های آسمانی و فعالیتهای پرورشی به موضوع احترام به بزرگترها و سلام کردن
۱۸. تشویق مکرر دانش آموزانی که در ارزشیابی رفتاری و عملکردی ماهانه با موضوع احترام به بزرگترها و کمک به والدین رتبه کسب نموده اند
۱۹. ایجاد محیطی شاد و دور از استرس برای یادگیری و تثبیت رفتار
۲۰. اجرای طرح همیار مدیر و طرح مدام در هر هفته برای ایجاد خود باوری و شخصیت بخشی به دانش آموز.
۲۱. تقویت شورای دانش آموزی و واگذاری امورات به دانش آموزان

راهکارها و پیشنهادات

بعد از بررسی رفتار های دانش آموزان در مدرسه و همچنین بررسی میدانی علل رشد رفتار های نابهنجار و با عنایت به شرایط پیش آمده کنونی و عدم توجه به رفتارهای کودکان در مدرسه نظریه ی ارتباط رفتاری با هسته مرکزی پابندی تهیه که در این نظریه کلیه رفتارهای اجتماعی دانش آموز در ارتباط و متأثر از یکدیگر هستند.

آنچه امروزه مسلم است رفتار های نابهنجاری است که نه تنها می تواند در آینده اجتماع را مورد تهدید قرار دهد بلکه هم اکنون مدارس نیز به شدت درگیر این نابهنجاری هستند.

حرمت شناسی و احترام به بزرگترها: احترام گذاری و شنا

معتقد بودن و عقیده مندی: اعتقاد داشتن و مقید به اعتقاد بودن

خودباوری و شخصیت پذیری: اعتماد به نفس و پذیرش خود به عنوان یک شخص مفید

مسئولیت پذیری و نقش پذیری: نقش اجتماعی و شخصی خود را بپذیرد و خود را در مقابل اجتماع مسئول بداند

تعیین خطوط قرمز و قانون مداری: احترام به حریم یکدیگر گذاشتن، احترام به حقوق یکدیگر گذاشتن و احترام به قانون گذاشتن.

خانواده داری و مقید بودن به اصول انسانی و اخلاقی و اسلامی و احترام به حرمت خانواده و عدم پذیرش بی ضابطه جنس مخالف.

پابندی که حلقه گمشده رفتارهای مطالعاتی کودکان است و تمرین این رفتار و توجه به آن ی تواند سرمنشأ همه ب رفتار ها و هنجارهای مثبت باشد.

تمامی این رفتارها در ارتباط با یکدیگر بوده و در صورت خلا هر یک از آنها سایرین نیز با مشکل مواجه می شوند و هسته همه هنجار های اجتماعی پابندی و عقیده مندی می باشد.

بیدار کردن فطرت خداجویی و الهی کودکان وظیفه خطیر و پر مسئولیت است که اولیا و مربیان باید تمام توان خود را برای انجام آن به کار گیرند.

بهترین و پایدارترین یادگیری برای هر کودکی شیرین بودن و تشویقی بودن یادگیری است تا به پرورش ریشه های فطری و احساسات ذاتی و فطری احترام به بزرگترها و سلام کردن به یکدیگر و تعامل و مشارکت در فعالیتهای روزانه مدرسه و منزل منجر شود.

همکاری و تعامل معلمان با یکدیگر و احترام به یکدیگر و سلام نمودن اعضای مدرسه با هم و همچنین احترام متقابل پدر و مادر به یکدیگر در منزل و تاکید به سلام کردم در جلوی دیدگان دانش آموزان بهترین روش برای الگو گیری و نهادینه شدن این رفتار است.

روش هایی که با بکارگیری آن می توان الگوی خوبی بود توسط سمیه موسوی در کتاب احترام پذیری کودک اینگونه بیان می شود که در اقدام پژوهی و حل مساله مورد توجه قرار گرفت:

از قوانین پیروی کنید دلسوز و مهربان باشید. به الگوهای خوب اشاره کنیم اقتدار و اختیار به کودک در کارها بدهید اهمیت قوانین را توضیح دهید عبرت ها را بیان کنیم عشق محبت همواره داشته باشیم. راهکارها و نمایش، اجرای نمایش های حس نوع دوستی برای دانش آموزان میتواند نقش مهمی در آموزش قواعد احترام به دانش آموزان داشته باشد.

برنامه آموزش مهارت اجتماعی: آموزش مهارت های زندگی و اجتماعی در محیط مدرسه موجب بهبود رفتارهای دانش آموزان و کاهش رفتار های نابهنجار می شود. از اینرو مدارس باید مهارت های مورد نیاز دانش آموزان برای زندگی را شناسایی و در جهت تقویت آن تلاش کنند.

آموزش والدین: آموزش دانش آموزان توسط والدین یکی از عامل های مهم در تربیت آنها می باشد. آموزش احترام به افکار دیگران توسط والدین در محیط خانه و الگو بودن والدین از لحاظ اخلاقی برای دانش آموزان میتواند نقش بسزایی در تربیت دانش آموزان داشته باشد.

فرهنگ خانواده: فرهنگ خانواده موجب تاثیر بر رفتارها و خلق و خوی دانش آموز می شود. نهادینه کردن احترام به دیگران توسط والدین برای دانش آموزان، نمایش ارزشهای درست و نادرست توسط والدین برای دانش آموزان میتواند در آموزش این فرهنگ ها موثر باشند.

نوع شخصیت دانش آموز: توجه به ویژگیهای منحصر به فرد و نیز خصوصیات عمومی دانش آموزان و ایجاد بستری مناسب برای آموزش آنها، میتواند گره از بسیاری از مشکلات بعدی باز کند. از اینرو باید به شخصیت دانش آموز در محیط خانواده اهمیت داد و شخصیت آنها را در جهت رعایت اخلاق و ادب و احترام هدایت نمود.

جزئیات

۱. تقویت گرایشات فطری احترام به بزرگترها پدر و مادر و معلمان
۲. آشنایی دانش آموزان با آیات و روایات و احادیث قرآن کریم و اولیاء الهی، امامان و پیامبر در اهمیت احترام به بزرگترها
۳. برنامه ریزی برای برپایی جشن مشترک با حضور والدین در مدرسه با محوریت ایام الله های مذهبی و قرار دادن دانش آموزان در کنار اولیاء آنها در مراسمهای مذهبی و جشن های مدرسه.
۴. اعتقادات و پایبندی اعضای خانواده میزان تحصیلات اولیاء و شغل والدین در میزان حرمت گذاری به بزرگترها و سلام نمودن دانش آموز تاثیر دارد.
۵. سلام نمودن و مشارکت و همکاری معلمان در امورات مدرسه با مدیر مدرسه و با یکدیگر در میزان حرمت گذاری و مشارکت دانش آموزان تاثیر دارد.
۶. روابط صمیمانه عوامل مدرسه با یکدیگر و روابط صمیمانه اعضای خانواده با یکدیگر به میزان احترام بزرگترها تاثیرگذار است.
۷. میزان محبوبیت مربی پرورشی در احترام به بزرگترها و سلام نمودن در مدرسه موثر است.
۸. تشویق دانش آموزان نمونه اخلاقی و دانش آموزانی که رفتار خود را اصلاح نموده و در دوره ماهانه سنجش رفتاری عملکردی موفق بوده اند به روش های تشویق کلامی مادی معنوی تاثیر گذار است.
۹. احترام به بزرگترها و سلام نمودن موجب بهبود ارتباط بین دانش آموزان و معلمان شده است.
۱۰. احترام به بزرگترها و سلام نمودن و مشارکت در فعالیتهای مدرسه موجب بهبود ارتباط بین دانش آموزان و مدیر مدرسه شده است.
۱۱. کیفیت برنامه ریزی فرهنگی و پرورشی مدرسه در تبلیغات دیداری نمایش فیلم شعرنویسی تراکت نویسی و اجرای تئاتر سرود و... در میزان تاثیرگذاری احترام بزرگترها موثر است.
۱۲. کیفیت آموزشی در مدرسه، چگونگی آموزش در مدرسه در رابطه با مسائل دینی و احکام تاثیر بسزایی در این رفتار دارد.

۱۳. کیفیت فوق برنامه ، فوق برنامه یک مکمل آموزشی است زمان و مدت دارد و کیفیت آموزشی این برنامه در ترویج فرهنگ احترام به بزرگترها و تثبیت این رفتار تاثیر می گذارد .
۱۴. استفاده از کتاب های دینی و مذهبی با موضوع سلام کردن و احترام به بزرگترها ، مشارکت و همکاری با والدین تاثیر فراوانی در نهادینه شدن این موضوع دارد .
۱۵. وضعیت فرهنگی دوستان و همسالان، با توجه به سن دانش آموزان و تاثیر پذیری زیاد از گروه همسالان، اولیا و مربیان باید حداکثر مراقبت را داشته باشند زیرا گروه همسالان علاوه بر تاثیر ظاهری ، بر عقیده و فرهنگ دانش آموز نیز تاثیر خواهد داشت.
۱۶. عوامل مربوط به جو و محیط اجتماعی ، در جامعه ای که زمینه رشد و فرهنگ ، آداب و رسوم اسلامی ایرانی فراهم باشد علاقه به انجام فرآیندهای مثبت فرهنگی در بین دانش آموزان همچون سلام کردن بیشتر خواهد بود.
۱۷. تبلیغات رسانه های گروهی و استفاده از فضای مجازی با ارسال محتواهای الکترونیکی در بستر شاد و فیلم های اخلاقی با موضوع احترام بزرگترها و بررسی فیلم ها و محتوا ها برای نتیجه گیری و سپس ارائه نتایج در کلاسهای درس توسط دانش آموزان.
۱۸. نقش پذیری الگوهای اجتماعی، الگوهای دارای فرهنگ غنی ایرانی اسلامی که در احترام به پدر و مادر و بزرگترها سرآمد بوده اند همچون امامان معصوم (ع) و نمونه هایی از قرون جدید همچون پهلوان تختی، پوریای ولی و و معرفی آنان به دانش آموزان .
۱۹. برگزاری مسابقه انشاء نویسی ، نقاشی و مقاله نویسی ، آموزشگاهی شهرستانی و استانی و حتی کشوری با موضوع احترام به بزرگترها و کمک به آنان در فعالیت های منزل و مدرسه با ارائه جوایز ارزنده.
۲۰. تهیه تراکت ها و برشور ها و توزیع آنها در بین دانش آموزان در ایام تعطیلات.
۲۱. دعوت از شخصیت های مذهبی و شهرستانی جهت ایراد سخنرانی با موضوع احترام به بزرگترها.
۲۲. اختصاص تابلوی اعلانات با موضوع سلام کردن.
۲۳. نمایش فیلم کوتاه در مدرسه در رابطه با موضوع سلام کردن
۲۴. تقویت شورای دانش آموزی در راستای تقسیم وظایف و افزایش اعتماد به نفس
۲۵. اجرای طرح مدام به صورت هفتگانه و ماهانه برای شخصیت سازی دانش آموز
۲۶. تقویت خود باوری و اعتماد به نفس دانش آموز از طریق القای فرهنگ غنی و داشته های تاریخی
۲۷. برگزاری مسابقه روزنامه دیواری با موضوع احترام به بزرگترها و سلام کردن و کمک کردن در فعالیتهای منزل و مدرسه.
۲۸. ایجاد کتابخانه کوچک شامل داستان هایی با محوریت سلام کردن و احترام بزرگترها در مدرسه
۲۹. خلاصه نویسی داستان هایی با موضوع سلام کردن و احترام به بزرگترها و ارائه خلاصه آنها در کلاس درس و مراسم آغازین
۲۹. نامگذاری کلاس های درس با موضوع سلام کردن و احترام به بزرگترها

منابع

- هادی منش، ابوالفضل، محمدی، حمید علی (۱۳۹۶) دوشریک احترام به بزرگترها، چ دوما انتشارات نینوا.
- غلامعلی زاده، فهمیه، عیوضی، فرانک (۱۳۹۸) احترام به بزرگترها، انتشارات پیک.
- ابرایان ، سوزان (۱۳۹۱) چگونه احترام به بزرگترها را به کودک بیاموزیم، مترجم ، موسوی ،فاطمه سادات انتشارات ما و شما.
- محمودی وحید ، ایوبی ارکان، محمد، نیری شهرزاد (۱۳۹۷) سبد مورد نیاز برای پرورش دانش آموز، فصلنامه تعلیم و تربیت.

- احمدی، حسن، بیگ زاده ، شهرام، شهامت ،مهناز(۱۳۹۹)شناسایی و تحلیل عوامل موثر بر احترام به بزرگترها در مدرسه، نشریه مطالعات روانشناسی تربیتی .
- شاکری، محسن،برزگر بفروئی، کاظم(۱۳۹۸) اثربخشی اخلاق خویشتننداری بر کاهش پرخاشگری، فصلنامه اخلاق در علوم و فناوری.
- قربانی ، علیرضا، جمعه نیا، سکینه(۱۳۹۶) نقش عوامل اجتماعی در جامعه پذیری دانش آموزان ، فصلنامه جامعه شناسی کاربردی.
- سیروسی، مهسا، دوکانه ای فرد، فریده ، حسنی ، فریبا(۱۳۹۰) بررسی تاثیر آموزش گروهی داستان بر قضاوت اخلاقی دانش آموزان فصلنامه تحقیقات روانشناختی.
- فقیهی نیک، علیرضا، قربانی، منصوره(۱۳۹۵) تربیت قرآنی و فرهنگ احترام به والدین از دیدگاه نهج البلاغه ، تحقیقات جهاد دانشگاهی
- زارعی ،فرشته،نوری، فرشته ،یوسف زاده ، فرشته(۱۳۹۴) بررسی شاخصه احترام به والدین در کتب پایه سوم ابتدایی با تاکید بر تربیت اخلاقی ، تحقیقات جهاد دانشگاهی